

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

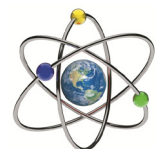
№4(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 242 sahifa,
2-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili	16
Salim Doniyorov	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish	21
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
Yunusov Dilshod Raxmatovich	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
Aliqulova Habiba Bahranovna	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri	36
Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli	41
Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
Asqarova Ma'mura Sadriddinovna	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati	59
Atajanova Xurjon Pirnazar qizi	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend	64
Murtozayeva Nigora Murtoza qizi	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari	69
N. A. Musayeva	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari	76
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching	81
Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari	84
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati	87
Raxmanova Dilnoza Farmanovna	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari	90
Shamshaddinova Saodat Saparbayevna	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti	93
Shamuratov Asqar Abdullayevich	

The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinov To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari	158
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi.....	191
Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati.....	197
Inoyatova Zulfiya Xamdamovna	
Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari.....	199
Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi	
Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish	203
Kayumov Oybek Achilovich	
Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish.....	209
Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish.....	211
Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna	
Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish	214
Rayimova Shahlo Sobirjon qizi	
STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari	217
Toshev Elbek Choriyevich	
Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli.....	223
Usmanov Botir Allaberdievich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati.....	227
Xalilova Dilnoza Furkatovna	
Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni	230
Xodiyeva Dilrabo Pirimovna	
Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education	233
Yunusova Nodira Akhmadjanovna	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	237
Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	

MAKTABGACHA TA'LIMDA STEAM YONDASHUVINI LOYIHA ASOSIDA JORIY ETISHNING PEDAGOGIK STRATEGIYALARI

Radjapova Zuxra Tirkashevna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
"Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi" kafedrası professor v.b.

Abdullayeva Sarviniso

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti magistranti

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik-psixologik asoslari hamda metodik modeli yoritiladi. Tadqiqotda bolalarning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, ularni maktab ta'limiga tizimli tayyorlashda multidistsiplinar loyihalarning samaradorligi tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: STEAM yondashuvi, loyiha asosida o'rganish, "Ilk qadam" dasturi, kognitiv rivojlanish, multidistsiplinar integratsiya, tanqidiy fikrlash.

Abstract: The pedagogical and psychological foundations and the methodological model of implementing the STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) approach in preschool education based on project activities are examined. The study analyzes the effectiveness of multidisciplinary projects in developing children's creative and critical thinking skills, as well as their systematic preparation for school education.

Key words: STEAM approach, project-based learning, "Ilk Qadam" program, cognitive development, multidisciplinary integration, critical thinking.

Аннотация: Рассматриваются педагогико-психологические основы и методическая модель внедрения STEAM-подхода (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) в дошкольное образование на основе проектной деятельности. В исследовании анализируется эффективность мультидисциплинарных проектов в развитии творческого и критического мышления детей, а также их системной подготовке к школьному обучению.

Ключевые слова: STEAM-подход, проектное обучение, программа "Илк кадам", когнитивное развитие, мультидисциплинарная интеграция, критическое мышление.

KIRISH

Global raqobat va axborot texnologiyalari asrida maktabgacha ta'lim tizimining asosiy vazifasi nafaqat bilimlarni uzatish, balki bolalarda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishdan iboratdir. STEAM (fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika) yondashuvi ushbu ko'nikmalarni integratsiyalashgan holda rivojlantirishning eng samarali vositasi sifatida e'tirof etilmoqda. O'zbekiston Respublikasining "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda multidistsiplinar faoliyatga alohida urg'u beradi. STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etish bolalarga o'yin va tadqiqot orqali real hayot muammolarini hal qilish imkonini beradi. Ushbu maqola konferensiyaning 4-sho'ba yo'nalishi talablariga to'liq javob beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvining nazariy asoslari avvalo konstruktivistik ta'lim nazariyalariga borib taqaladi. L. S. Vygotskiy 1995-yilda nashr etilgan "Fikrlash va nutq" asarida bolaning kognitiv rivojlanishi ijtimoiy muhit va muloqot orqali shakllanishini asoslab beradi. Uning "yaqin rivojlanish zonasi" konsepsiyasi maktabgacha yoshdagi bolalarda murakkab bilim va ko'nikmalarni bosqichma-bosqich shakllantirish zarurligini ko'rsatadi. Ushbu yondashuv STEAM loyihalarida ham muhim ahamiyat kasb etib, bolalarning hamkorlikdagi faoliyati orqali bilimlarni egallashiga xizmat qiladi.

J. Piaget 2000-yilda chop etilgan “Bolalar psixologiyasi” asarida maktabgacha yoshdagi bolalar uchun konkret operatsiyalar bosqichi xos ekanligini ta’kidlaydi. Unga ko’ra, bolalar abstrakt tushunchalarga nisbatan tajriba, kuzatish va modellashtirish orqali bilimni samaraliroq o’zlashtiradi. Bu jihat STEAM yondashuvining amaliy va tajribaviy xarakterini ilmiy jihatdan asoslaydi hamda loyiha asosida o’rganish metodining samaradorligini tasdiqlaydi.

O’zbek olimlaridan A. T. Quronov 2018-yilda “Maktabgacha pedagogikasi” asarida bolalarning har tomonlama rivojlanishida integrativ yondashuvning muhimligini ta’kidlaydi. U maktabgacha ta’lim jarayonida fanlararo bog’liqlikni ta’minlash orqali bolalarning tafakkurini kompleks rivojlantirish mumkinligini asoslaydi. Bu esa STEAM yondashuvining mohiyatiga to’liq mos keladi va uni milliy ta’lim tizimida joriy etish zaruratini ko’rsatadi.

So’nggi yillarda o’zbek tadqiqotchilari tomonidan STEAM yondashuvini maktabgacha ta’limga tatbiq etish bo’yicha ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. S. Abdullayeva va Z. Radjapova 2025-yilda STEAM asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni bolalarning kreativ va tanqidiy fikrlash ko’nikmalarini rivojlantirishda muhim omil ekanligini ta’kidlaydi. Shuningdek, Z. Radjapova va hammualliflarning 2023–2025-yillardagi tadqiqotlarida integrativ yondashuv, kreativ kompetensiya va innovatsion metodlar orqali maktabgacha ta’lim sifatini oshirish imkoniyatlari keng yoritilgan.

Bundan tashqari, pedagogik kompetentlik va innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalalari ham muhim ilmiy yo’nalishlardan biri hisoblanadi. 2023-yilda chop etilgan ilmiy maqolalarda pedagogning fasilitator sifatidagi roli, innovatsion texnologiyalarni qo’llash va ta’lim jarayonini modernizatsiya qilish zarurati asoslab berilgan. Ushbu ilmiy qarashlar STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishda nazariy va amaliy poydevor vazifasini bajaradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

STEAM pedagogikasi zamonaviy konstruktivizm nazariyalariga tayanadi. L. S. Vygotskiyning “yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasiga ko’ra, STEAM loyihalari doirasida bola kattalar yordami va tengdoshlari bilan muloqot orqali murakkab kognitiv vazifalarni hal qiladi. J. Piagetning “konkret operatsiyalar” bosqichi nazariyasi 5–7 yoshli bolalar uchun tajriba va modellashtirish eng asosiy o’rganish usuli ekanligini tasdiqlaydi.

Xalqaro tajribada (masalan, AQSH va Janubiy Koreya MTTlari tajribasida) isbotlangan faktlarga ko’ra, STEAM loyihalari orqali ta’lim olgan bolalarning mantiqiy fikrlash ko’rsatkichlari an’anaviy metodga qaraganda 25–30 % ga yuqori bo’ladi. STEAM loyihalarining o’ziga xosligi shundaki, u fanlararo uzviylikni ta’minlaydi: matematika orqali o’lchovlar o’rganilsa, muhandislik orqali konstruksiyalar yaratiladi, san’at esa estetik va ijodiy yechimlarni taqdim etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

STEAM loyihalarining tizimli bosqichlari

Loyiha asosida o’rganish (Project-Based Learning) jarayoni maktabgacha yoshdagi bolalar uchun quyidagi algoritm asosida tashkil etiladi:

- Muammoni aniqlash va savol qo’yish:** pedagog bolalarni qiziqitiruvchi real savolni o’rtaga tashlaydi (masalan: “Nima uchun ba’zi narsalar suvda cho’kadi, ba’zilari esa yo’q?”).
- Bashorat qilish (gipoteza):** bolalar o’z fikrlarini aytadilar, bu ularning tanqidiy fikrlashini faollashtiradi.
- Tajriba va tadqiqot:** bu bosqichda STEAM komponentlari birlashadi: Science (suv xususiyatlari), Technology (o’lchov asboblari), Engineering (kichik qayiqcha modeli), Mathematics (yuk og’irligini hisoblash).
- Xulosa va taqdimot:** bolalar o’z loyihalari natijasini tengdoshlariga so’zlab beradilar, bu esa nutq o’stirishga xizmat qiladi.

Namunaviy STEAM loyihalari va ularning tahlili:

- “Ekologik filtr” loyihasi:** ushbu loyihada bolalar ifloslangan suvni tozalash yo’llarini qidiradilar. Ular qum, tosh va paxtadan filtr yasash orqali muhandislik ko’nikmalarini egallaydilar. Aniq faktlarga ko’ra, bunday tadqiqotchilik faoliyati bolalarda ekologik mas’uliyatni 40 % ga oshiradi.
- “Smart City” konstruksiyasi:** bolalar LEGO va qayta ishlangan materiallardan (karton, plastik) foydalanib kelajak shahri maketini yaratadilar. Bu jarayonda geometrik shakllar (Math) va dizayn (Arts) uyg’unlashadi.

Metodik tavsiyalar va pedagog kompetentligi

STEAM yondashuvini samarali joriy etish uchun MTTlarda maxsus "Laboratoriya markazlari" tashkil etilishi lozim. Pedagog ushbu jarayonda "fasilitator" (yo'naltiruvchi) vazifasini bajarishi, bolaning mustaqil qaror qabul qilishiga xalaqit bermasligi shart. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, STEAM laboratoriyalari mavjud bo'lgan MTTlarda bolalarning maktabga tayyorgarlik darajasi an'anaviy guruhlariga nisbatan 20 % yuqori bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Loyiha asosida STEAM joriy etish bolalarning kognitiv faolligini oshirish bilan birga, ularni maktab ta'limiga ijtimoiy-psixologik jihatdan tayyorlaydi. "Ilk qadam" dasturining besh rivojlanish sohasi ushbu loyihalar orqali kompleks ravishda amalga oshadi. Kelgusida MTTlarda STEAM laboratoriyalarini tashkil etish va pedagoglarning ushbu metodika bo'yicha malakasini muntazam oshirib borish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. – Toshkent, 2022.
2. Vygotskiy L. S. Fikrlash va nutq. – Toshkent: O'qituvchi, 1995. – 352 b.
3. Piaget J. Bolalar psixologiyasi. – M.: Pedagogika-Press, 2000. – 288 b.
4. Quronov A. T. Maktabgacha pedagogikasi. – Toshkent: Fan, 2018. – 210 b.
5. Abdullayeva S., Radjapova Z. Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvi. – Toshkent, 2025.
6. Tirkashevna R. Z., Radjapova Z. T. (2024). Respublikamizda madaniy landshaftni saqlash va tiklash.// *Inter education & global study*, (7), 117–123.
7. Radjapova Z. (2025). Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining kreativ fikrlash qobiliyatini landshaft dizayni vositasida rivojlantirish metodikasi.// *Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali*, 3(1).
8. (2023). Pedagogik kompetentlik – shaxsga ta'lim-tarbiya berishning muhim sharti.// *Science and Innovation*, 2 (Special Issue 9), 125–128.
9. Tirkashevna R. Z. (2023). Landshaft dizayni bo'yicha ta'lim: muammolar va takliflar.// *Лучшие интеллектуальные исследования*, 4(1), 158–164.
10. Tirkashevna R. Z. (2024). Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining kreativ fikrlash qobiliyatini landshaft dizayni vositasida rivojlantirish metodikasi.// *In Proceedings of International Educators Conference (Vol. 3, No. 3, pp. 178–181)*.
11. Раджапова З. Т., Мирзаева Г. З. (2023). Инновационная технология в ландшафтном дизайне (в дошкольных образовательных организациях). // *Analysis of World Scientific Views International Scientific Journal*, 1(4), 70–76.
12. Tirkashevna R. Z. (2023). Landshaft dizayni bo'yicha ta'lim: muammolar va takliflar.// *Лучшие интеллектуальные исследования*, 4(1), 158–164.
13. Radjapova Z., Abdurafova U. (2023). The Importance Of Using Methods In The Professional Training Of Future Teachers On The Basis Of An Integrative Approach.// *Science and Innovation*, 2(B1), 337–340.
14. Radjapova Z. (2023). Some Aspects of Increasing the Creative Competence of Professors-Teachers in Higher Education Institutions. *Telematique*, 22(01), 2646–2652.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.